

Smag på landskabet i Ringkøbing-Skjern Kommune

– Naturhandleplan for Mommosen naturareal med klokkelyng

A. Arealbeskrivelse og udpegninger

Arealet udgør en del af Momhøje plantage, som er et tidligere graveområde for brunkul. Det hegnede område på 4,8 ha har ikke været tilplantet, men har ligget hen uden græsning i en årrække (fig. 1). I løbet af sommeren 2013 kom der en flok vildheste på arealet. Området afgrænses mod øst af en større kanal, og mod vest af en grøft. Mod nord grænser området op til tør og sandet bund med plantage, og her følger en offentlig sti hegnet på den vestlige halvdel af hegnets længde. Mod syd er området meget vådt og et stykke syd for folden løber en kanal. Hele området har et meget ujævnt terræn og fugtighed som følge af gravearbejdet efter brunkul.

Området er registreret som beskyttet mose (fig. 2). Der ikke andre udpegninger i området. Vandløbene er ikke beskyttede vandløb. Området har været under stadig tilgroning med birk og pil siden det blev efterladt i 1950'erne. Den nordlige del er forblevet lysåben, muligvis græsset eller der er hentet hø. Det er tydeligt, at området har været grøftet.

Hele arealet er beskrevet botanisk, og der er desuden udlagt to georefererede cirkler (fig. 1).

Fig. 1. Folden ved Momhøj Naturcenter med ca. placering af dokumentationscirkler. Orthofoto 2012. Kilde: Arealinfo.

midt
regionmidtjylland

Derudover har projektet fået støtte fra Kvægafgiftsfonden, Region Midtjylland samt kommunerne Ringkøbing-Skjern, Skive, Holstebro og Randers.

Fig. 2. Udpegning af beskyttet natur (mose). Orthofoto 2012. Kilde: Arealinfo.

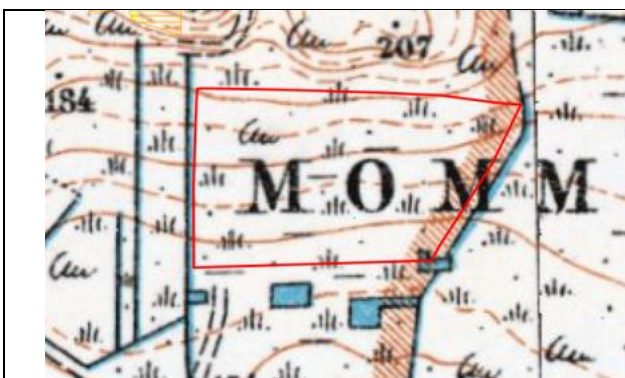

Fig 3a. Fra lave målebordsblade dvs. perioden 1928-1945. Kilde: Arealinfo.

Fig. 3b. Orthofoto 1954. Forstyrrelser efter brunkulsgravning. Kilde: Arealinfo.

Fig. 3c. Orthofoto 1999. Kilde: Arealinfo.

Fig. 3d. Orthofoto 2008. Kilde: Arealinfo.

I figur 3 er arealets udvikling illustreret på baggrund af gamle kort og flyfotos fra 1954, 1999 og 2008. Som det fremgår, var der i 1954 forstyrrelser efter brunkulsgravning. Udviklingen fra 1999 til 2008 viser større tilgroning med vedplanter.

B. Overordnet målsætning for plejen

Fokus lægges på arealets botaniske naturkvalitet, specielt at bevare karakterarter for fattigkær.

Den langsigtede målsætning er at bevare og fremme fattigkærs plantearter samt tørvemos på lokalitetens nordlige 1/3 del ved at sikre de ikke overvokses med vedplanter og græsarten blåtop. Desuden sikres at der ikke afdrænes. Med angivelse af arternes naturkvalitetsscore i parentes er det rundbladet soldug (6), tormentil (6), klokkeling (5), tue kæruld (5), rosmarinlyng (5), tranebær (5) og tyttebær (5). Karaktererne er med reference til en skala fra -1 til +7. Se "Sådan vurderes naturplejen" (<https://www.landbrugsinfo.dk/Kvaeg/Koedproduktion/Sider/Saadan-vurderes-naturplejen.aspx>).

Desuden er målet at fremme hedelyng og blomstring hos fattigkærarter til gavn for insekter og for frøspredning.

Endelig er målet en lysåben birkeskov på de sydlige 2/3 af arealet.

Den vægtede naturkvalitetsscore, antal arter og antal problemarter for området som helhed og i cirklerne, ses af tabel 1. At scoren er vægtet betyder at der indgår en vurdering af arternes forekomst. Problemarterne er blåtop, klitfyr, rødgran og gråpil. Både på arealet som helhed og i begge cirklerne er det blåtop, der er problemart nr. 1, da den er dominerende.

Med en HNV score på over 2,5 kan arealet få et point for planteindikatorer – relevant ved fordeling af tilskud til pleje af græs- og naturarealer udenfor Natura2000.

Cirkel Vest, har en meget lav naturkvalitet. Det skyldes de få tilstedeværende arter og dominans af problemarten blåtop. I cirkel Øst, længere mod øst, er der flere arter, bl.a. klokkeling. Landsgennemsnit for naturkvalitet for våd hede (Habitat naturtype 4010) er meget højere end de opnåede score for Momhøjområdet. Det skyldes til dels den vægtede beregning, da dominans af blåtop trækker meget ned.

Tabel 1. Naturkvalitetsscore, antal arter og antal problemarter for delområderne (areal og cirkler) vægtet med arternes forekomst på de pågældende delområder. Til sammenligning uvægtet score for våd hede (habitat naturtype 4010).

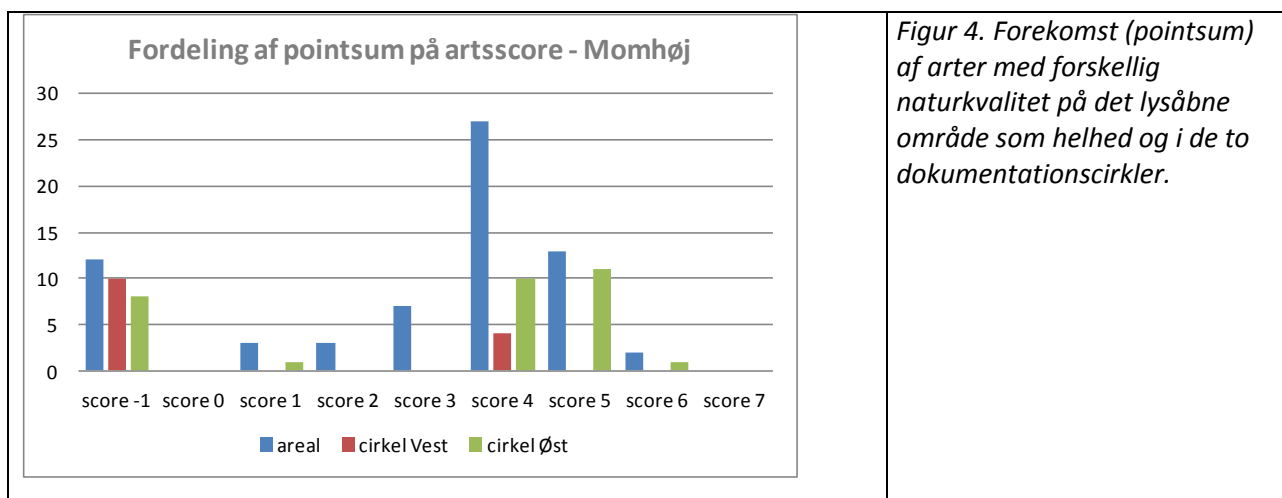
	Areal	Cirkel Vest	Cirkel Øst	Våd hede Habitat naturtype (4010). Uvægtet.
Mose	2,67	0,43	2,68	3,60
Antal plantearter	24	4	10	11,2
Antal problemarter (score -1)	3	1	2	1,1

På kort sigt drejer det sig om: 1) at få græsset blåtop ned. 2) Hæmmet væksten hos gråpil.

C. Beskrivelse af botanisk sammensætning med plus og minusarter og deres håndtering

Den botaniske beskrivelse af areal og cirkler blev udført den 11. juni 2013 af Anna Bodil Hald og Lisbeth Nielsen fra Natur & Landbrug ApS. Begge cirkler er udlagt i det mere lysåbne område mod nord. Den ene cirkel er udlagt i et velfungerende område med klokkelyng, og den anden i et blåtop område med gammel hedelyng.

Arternes naturkvalitetsscore er vægtet med artens forekomst vurderet på en skala fra 1-10, og de forskellige delområder karakteriseres nedenfor i fig. 4. Området har kun ringe forekomst af arter med høj score, dvs. score 5 og derover. Disse arter er nævnt ovenfor. Både arealet som helhed og cirklerne er domineret af problemarten blåtop, hvorfor pointsum for arter med score -1 er relativt høj.

D. Plejeplanens hovedpunkter

Som særligt synlige ansvarsarter foreslås **klokkelyng og rosmarinlyng**.

Klokkelyng

Rosmarinlyng

Andre væsentlige, gode arter, der kan fremhæves for området er rundbladet soldug, tranebær og tue kæruld.

Strukturindeks er vist i tabel 2 i karakter for mose samt ideal for våd hede til sammenligning.

Ved at se på kolonnen med tal fra 0 til 100 kan man danne sig et overblik over hvilke strukturvariable, der er som ønsket (dvs. 100) og hvilke, der ikke er det. Som det ses af tabel 2, er vegetationen for høj i forhold til idealet for våd hede, der mangler dækning med dværgbuske og kronedækket er for høj. De invasive arter på området er forekomst af gran og fyr. Det skal bemærkes, at strukturen er målt på tidspunktet før der kom heste på arealet. Idealet udtrykker målet for slutningen af græsningssæsonen.

Tabel 2. Strukturkarakter (tal fra 1 til 5) vist i højdegrupper for Momhøj naturarealer med fattigkær – for arealet som helhed samt tilhørende dokumentationscirkler. Desuden karakteren omsat til en ikke lineær skala fra 0 til 100. Der sammenlignes til karakterfordeling for ideal våd hede (habitatnaturtype våd hede 4010). Vurdering på en skala fra 1-5 omsættes til karakter 0-100 (ikke lineært).

Variabel	Areal		Cirkel Vest		Cirkel Øst		Ideal våd hede karakter	vægt
Uden vegetation*	1	80	1	80	1	80	2	10
< 15 cm*	2	100	2	100	2	100	2	5
15-50 cm*	3	100	5	30	4	60	3	5
> 50 cm*	4	30	1	80	3	60	2	5
Dværgbuske*	3	60	1	0	4	100	4	20
Vedplanter (kronedække)**	4	10	1	100	1	100	1	25
Forekomst af invasive arter**	2	40	1	100	2	40	1	30

Forvaltningspunkter i næste målperiode

Areal 1:

- Sikre tilstrækkelig græsningstryk til at blåtop græsses i bund, hvilket er lettest når blåtop er mest fordøjelig om foråret.
- Desuden skal græsningstrykket sikre at lyngen forynges. Flere heste og/eller helårsgræsning, da hestene meget gerne æder vissent løv om vinteren. Hestenes tramp kan bidrage til foryngelse af lyngen. Hvis der skal græsses i løbet af vinterperioden skal det evt. være sammen med et tilstødende tørbundsareal.
- Sikre at de invasive arter (gran og fyr) fjernes og ikke breder sig. Gran og fyr påvirkes kun i ringe grad af græssende dyr og kan fældes uden risiko for genvækst i modsætning til birk og pil.
- Hestene lysner op i birkeskoven, ved at æde de nederste grene, hæmme opvækst og reducere pil i omfang.
- Lokalt kan birk fjernes på nogle af de små åbne flader. Ellers indgår en evt. fældning af birk først på længere sigt. Døde birkestammer må gerne præge området.
- Ingen udgrøftninger.

Anbefalingerne skal afstemmes med eventuelle tilskudsregler for arealerne.

E. Administrative informationer

Målperiodens længde

Naturplejerens navn og tlf....

Kommunens kontaktperson og tlf....

Konsulent og tlf....

F. Logbog med foto dokumentation

11. juni 2013		Afgræsningen var endnu ikke i gang da arealet blev besøgt i juni 2013 Areal set fra øst
		Areal set fra vest
		Cirkel Vest, set fra S
		Cirkel Vest - detail

		Cirkel Øst, set fra S
		Cirkel Øst - detail